

ANNA GRYCHTOŁ

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Wydział Teologiczny

Sprawozdanie z konferencji „Zaufanie a życie publiczne”

(Kraków, 29-30 października 2013)

W dniach 29 – 30. 10. 2013 w Krakowie odbyła się VI Konferencja Naukowa z cyklu „Etyka i Życie Publiczne” zatytułowana „Zaufanie a życie publiczne”. Uroczystego otwarcia konferencji dokonał rektor UPJPII ks. prof. Władysław Zuziak, który był również pierwszym prelegentem i w swoim wystąpieniu wprowadził uczestników w antropologiczne podstawy zaufania. Ks. prof. Zuziak podkreślił dwie kwestie związane z zaufaniem: wolność i rozumność osoby ludzkiej, bez których zaufanie nie może występować. Odnosił się także do przyczyn kryzysu zaufania w życiu publicznym oraz możliwości odbudowania społecznego zaufania w kontekście nadziei chrześcijańskiej.

W pierwszej części konferencji swój referat zaprezentował również dr hab. Piotr Bartuła, który przedstawił słuchaczom referat *Aspoleczne „My”*. Autor skupił się w swoim wystąpieniu na licznych przykładach odludków i autsajderów, którym obca była idea społecznego zaufania w państwie. W tej tematyce pozostał także trzeci mówca – dr hab. Witold Nowak - który przedstawił analizę „podejrzliwości”. Prelegent zwrócił uwagę na wszechobecny w dzisiejszym świecie „język ekonomicznej wartości”, objawiający się w postaci takich sformułowań, jak: „kupuję to”, czy „inwestuję w przyjaźń”. Nieufność i podejrzliwość, chociaż pełnią swego rodzaju funkcję protekcyjną, umniejszają jednak wartość drugiej osoby. Podejrzliwość prowadzi bowiem do wniosku, że wszyscy ludzie są nieuczciwi. Zatem z punktu widzenia teologii moralnej taka postawa nie może być pochwalana.

W drugiej części konferencji prelegenci swoje wystąpienia koncentrowali wokół zagadnienia zaufania w państwie. W tej części na szczególną uwagę zasłużył referat dr Krzysztofa Przybyszewskiego *Różnica pomiędzy zaufaniem pozycyjnym a systemowym na przykładzie polityka i męża stanu*. Mówca dokonał rozróżnienia na „polityków żyjących z polityki” oraz „polityków żyjących dla polityki”, w przypadku których można używać określenia „mężowie stanu”. Podkreślił również znaczącą rolę, jaką w przypadku zaufania pozycyjnego ma interes, natomiast w przypadku zaufania systemowego wartości.

Trzecia część konferencji odbywała się w dwóch równoległych grupach tematycznych. W pierwszej z nich prelegenci koncentrowali się na zagadnieniach związanych z zaufaniem w świecie konsumpcji. Podczas dyskusji dr hab. P. Bartuła zwrócił uwagę na fakt, iż u podstaw społeczeństwa konsumpcyjnego znajduje się praca. Postawił także tezę, że konsumpcja zapobiega wojnom i cywilizuje jednostki. Z kolei dr hab. Joanna Mysona Byrska pytała o miarę konsumpcji, wyrażając to w przewrotnym pytaniu: ile dóbr mogę skonsumentować, żeby się nie zjeść?

Natomiast w drugiej sekcji przedmiotem zainteresowania było zaufanie w świecie mediów. Prelegenci w swoich wystąpieniach pytali o źródła zaufania do mediów lub ich brak.

W tej części starano się udzielić odpowiedzi na pytanie: dlaczego można ufać mediom alternatywnym? Zwrócono także uwagę na polityczne i ideologiczne zaangażowanie mediów jako źródło nieufności w stosunku do dziennikarzy. Skupiono się również na problemie wiarygodności reklamy farmaceutycznej.

Ostatnim punktem programu pierwszego dnia Konferencji była dyskusja panelowa, w której udział wzięli: dr Justyna Stecko, ks. prof. Pavol Danczak oraz prof. dr hab. Aleksander Bobko. Dyskusję poprowadził ks. prof. Zuziak, stawiając już na wstępie pytanie o poziomy, na których funkcjonuje zaufanie. Reasumując, można uznać, iż wyróżniamy takie poziomy zaufania jak: poziom ogólnoludzki, polityczny, ekonomiczny, poziom świata konsumpcji i poziom świata mediów. Próbowano również wspólnie ustalić definicję zaufania.

W dyskusji pojawiły się także głosy, iż zaufanie we współczesnym świecie jest rugowane przez różnego rodzaju procedury, monitoring i kontrole. Zwrócono też uwagę na fakt, że w zaufaniu potrzebny jest wymiar pozaludzki, ponieważ ostatecznym źródłem zaufania jest Bóg. Odwoływano się także do kryzysu zaufania, który mimo negatywnego wymiaru, posiada jednak ten walor, że zmusza nas do myślenia o zaufaniu. Pojawił się również głos, iż o kryzysie zaufania świadczą tworzone w ostatnich czasach w różnych kontekstach kodeksy.

W odniesieniu do zaufania w świecie polityki podniesiono wiele ważnych kwestii. Dr hab. Byrska zwróciła uwagę zebranych na fakt, iż „nie głosujemy na tych polityków, którym ufamy, ale przeciwko tym, którym nie ufamy”. Odniesiono się także do problemu komercjalizacji polityki oraz postrzegania polityka jako specyficznego produktu. W tym kontekście poruszono także problem „polityzacji” mediów oraz zaufania do dziennikarzy. Dyskusja zakończyła się stwierdzeniem, że skrajna nieufność jest nieracjonalna i przynosi szkodę osobie ludzkiej.

Program drugiego dnia Konferencji rozpoczął się wystąpieniem dr Justyny Stecko, która zwróciła uwagę na fakt, iż na braku zaufania najbardziej zarabiają prawnicy. Prelegentka podkreśliła także różnicę między naiwnością a zaufaniem, która jej zdaniem opiera się na racjonalności zaufania. Zaufanie w XXI wieku objawia się zdaniem mówczyni w postaci funkcjonowania kart kredytowych czy przelewów internetowych.

Niejaką odpowiedzią na ostatnią tezę dr Stecko było wystąpienie ks. prof. Michała Drożdża, który zwrócił uwagę na osobowy wymiar zaufania. W stosunku zaś do rzeczy można mówić raczej o ich poprawnym funkcjonowaniu. Prelegent zdefiniował zaufanie jako „osobowy dar, którego nie można wymagać”. Zaufanie to stanowi równocześnie skutek i warunek komunikowania się osób. Autor starał się też odpowiedzieć na pytanie: jaki jest stosunek zaufania do etyki i moralności? Jego zdaniem do istoty etosu należy wzajemne zaufanie.

Kolejne części Konferencji odbywały się w dwóch równoległych sekcjach. Obie sekcje obradowały jednak wokół kwestii związanych z zaufaniem w społeczeństwie. Bardzo interesującą perspektywę zaufania przedstawił w swoim wystąpieniu dr Mateusz Hohol, który przybliżył zebrany perspektywę ewolucyjną. Podkreślał on rolę, jaką w procesie budowania zaufania wykazuje oksytocyna. Podał też przykład zwiększonego zaufania u osób, u których zastosowano ten hormon.

Istotną kwestię zaufania w relacji pacjent – personel medyczny rozważano podczas jednej z sesji. Bardzo ciekawe wyniki badań przedstawiła dr Barbara Koc – Kozłowiec. Jej badania prowadzone były w jednym z lubelskich zakładów opiekuńczo – leczniczych i dotyczyły komunikacji pomiędzy personelem medycznym a pacjentami. Okazało się, iż sposób komunikacji personelu z pacjentem istotnie wpływa na zdolność i chęć pacjentów do współpracy.

Podczas tej sesji swój referat zaprezentował także dr Marek Olejniczak, który odniósł się do czynników podważających zaufanie pacjentów do lekarzy. Wśród tych czynników mówca wymienił m.in.: postępującą dehumanizację, podważanie w środowisku lekarskim zaufania do swoich kolegów, zatracenie holistycznego spojrzenia na człowieka, komercjalizację i korupcję w ochronie zdrowia. W zakończeniu swojego przedłożenia autor stwierdził, iż „pacjent chcąc uzyskać pomoc musi ufać, iż personel medyczny godny jest jego zaufania”.

Pozostałe wystąpienia drugiego dnia Konferencji cechowała zróżnicowana tematyka. Poruszono m.in. jeszcze takie problemy jak: zaufanie w kontekście współczesnych zagrożeń ekologicznych, zaufanie w środowisku więźniów, zaufanie w rodzinie, czy w szkole. Niewątpliwie organizatorom tej Konferencji należą się duże podziękowania, ponieważ umożliwili oni naukowcom z wielu różnych ośrodków, reprezentującym wiele dziedzin nauki wspólnie zastanowić się nad kwestią zaufania w życiu publicznym, bez którego niemożliwe jest funkcjonowanie jednostki w społeczeństwie.